

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка

Філософський факультет
Кафедра політології

Затверджено

На засіданні кафедри політології
філософського факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від 26 серпня 2022 р.)

Завідувач кафедри проф. Анатолій РОМАНЮК

**Силабус з навчальної дисципліни
«Псефологія»,
що викладається в межах ОПП «Політологія»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів
зі спеціальності 052 «Політологія»
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
2022 року вступу**

Назва курсу	Псефологія
Адреса викладання курсу	Онлайн на платформі Microsoft Teams (лекції, семінари), на платформі Moodle (навчально-методичні матеріали, тестування)
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Філософський факультет, кафедра політології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	05 – Соціальні та поведінкові науки, 052 - Політологія
Викладачі	Скочилияс Любомир Степанович – кандидат політичних наук, доцент кафедри політології Телефон (мобільний):(067) 353-38-76 Електронна пошта:lyubomyr.skochulyas@lnu.edu.ua Місце знаходження: Львів, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська 1, ауд. 206
Консультації по курсу відбуваються	Щопонеділка, 13:00 – 13:00 в приміщенні кафедри політології: м.Львів, вул. Університетська – 1, ауд.206
Сторінка курсу	https://filos.lnu.edu.ua/academics/bachelor/curriculum-politology
Інформація про курс	Курс розроблено таким чином, щоб надати учасникам необхідні знання, обов'язкові для того, щоб студент розумів вибори, виборчий процес і виборчі системи, напрямки практичного застосування знань, особливості використання наукового інструментарію для оцінки, аналізу і проектування виборчих систем з урахуванням українського контексту.
Коротка анотація курсу	Курс складається з трьох основних частин: теоретико-історичної, яка розкриває сутність і специфіку виборів, описової, яка розглядає вибори у світі і прикладної, яка розглядає особливості застосування різних виборчих механізмів на практиці.
Мета та цілі курсу	Метою курсу "Псефологія" є вивчення студентами сутності виборів, виборчих систем і виборчих процесів. Предмет: теоретичні і прикладні основи методів аналізу виборів та виборчих систем. Цілі курсу: <ul style="list-style-type: none"> - Визначення місця і ролі виборчих систем для політичного розвитку національних країн. - Вивчення кількісних методів та інструментів аналізу виборчих систем. - Засвоєння якісних методів та інструментів аналізу виборчих систем. - Ознайомлення з системами моніторингу виборів - Вивчення основних питань, пов'язаних з організацією контролю за виборами - Засвоєння методик представлення результатів аналізу виборів та виборчих систем у базах даних, публікаціях та фахових виданнях.

	Вивчення методів дослідження виборів та виборчих систем в Україні.
Література для вивчення дисципліни	<p>Основна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Шведа Ю. Вибори та виборчі системи. Європейські стандарти для утвердження демократії в Україні.- Львів, 2010.- 462 с. 2. Шведа, Ю. Політичні наслідки виборчих систем: теорія та зарубіжна практика / Ю. Шведа // Віче. – 2007. – № 15. – С. 24-26 <p>Додаткова</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Авксентьев А. Основні моделі виборчих систем та деякі ефекти від їхнього застосування: український контекст / http://ekhnuir.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/10441/2/Avksentyev.pdf 4. Бучин М. Індикатори демократичних виборів / http://www.irbis-nbuv.gov.ua/ 5. Вибори в європейському союзі. Розділ 3. Виборчі системи для парламентських, президентських і місцевих виборів в державах-членах ЄС. - http://www.parlament.org.ua/docs/files/8/1150892468_ans.pdf. 6. Виборчі системи для місцевих виборів: європейський досвід та українське законодавство - http://parlament.org.ua/index.php?action=magazine&id=9&ar_id=1374&iar_id=721&as=2 7. Виборчі спори: експертна оцінка якості судових рішень (місцеві вибори 2015 року) Аналітичний звіт / http://www.iahr.com.ua/files/works_docs/143.pdf 8. ГО "Дніпропетровська мережа "Опора". Статистичний пошук фальсифікацій в результатах підрахунку голосів. - http://oporadp.org/statistichnij-poshuk-falsifikacij-v-rezultatah-pdrahunku-golosv.html 9. Єхніч А. Електоральний простір: поняття, сутність, структура / Віче №4, лютий 2008. - http://www.viche.info/journal/858/ 10. Застосування міжнародних стандартів Ради Європи. Посібник для національних спостерігачів за виборами - https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680597994 11. Карпа Т. Географія виборчих систем / http://geography.tnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/018.pdf 12. Кочубей Л. Проблеми дослідження електорального простору / http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/8727/10-kothubey.pdf?sequence=1 13. Партії та електоральна політика / А. Романюк, Ю. Шведа.- Львів: ЦПД-Астролябія, 2005.- 368 с. 14. Порівняльно-правовий аналіз пропорційних виборчих систем країн—членів Європейського Союзу - http://www.viche.info/journal/3294/ 15. Посібник зі спостереження за виборами ОБСЄ/ БДІПЛ - http://www.osce.org/uk/odihr/elections/70293?download=true 16. Романюк А. Оцінка переваг і проблем пропорційної виборчої системи на прикладі країн Західної Європи та у світлі парламентських виборів в Україні у 2006 р. // Вибори та демократія. — 2006. — № 3(9). — С. 4—10.
Тривалість курсу	135 год.

Обсяг курсу	48 годин аудиторних занять. З них 32 години лекцій, 16 годин семінарських занять та 87 годин самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<p>У результаті успішного проходження курсу студент набуде <i>спеціальні (фахові) компетентності</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - СК03. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах. - СК04. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності. - СК12. Здатність аналізувати PR-стратегії та кампанії і застосувати на практиці технології ефективного PR на різних рівнях політики. <p><i>Програмні результати навчання:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - РН10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах. - РН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування. - РН21. Застосовувати теорії соціальної стратифікації, групової взаємодії, діяльності груп інтересів та груп тиску на місцевому, регіональному та державному рівні здійснення публічної політики. <p>За результатами засвоєння курсу студент повинен знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • сутність виборчих систем, • основні кількісні і якісні методики аналізу виборчих систем • основні методи моніторингу виборів та контролю за ними • основні принципи формування баз даних виборів <p>За підсумками вивчення курсу студент повинен вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • застосовувати якісні методики до аналізу виборчих систем, • використовувати кількісні методики до аналізу виборчих систем, • володіти методиками моніторингу виборів • застосовувати бази даних виборів для дослідницької роботи • використовувати знання з контролю за виборами для оцінки їх демократичності • використовувати індекси обрахунку репрезентативності виборів для оцінки їх адекватності
Ключові слова	Виборча система, методи аналізу, кількісні і якісні методи, статистичні методики, математичні методики, експертні методики, виборчий процес, індикатори виборів, електоральна географія, поведінка виборців, фальсифікація виборів, контроль за виборами, case study.

Формат курсу	Змішаний
Теми	Див. Схема курсу
Підсумковий контроль, форма	Іспит в кінці семестру Комбінований
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з навчальних курсів: Вступ до спеціальності, Історія політичних вчень, Політична влада, Партологія.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентації, лекції, колаборативне навчання (групові проекти, спільні розробки, групові розрахункові роботи, навчальні спільноти, тьюторство і т.д.), проектно-орієнтоване навчання, дискусія, семінари, самостійна робота, аналіз статистичних баз даних. Навчальні методи: пояснювально-ілюстративний, частково-пошуковий, інтерактивний, активізації навчання.
Необхідне обладнання	Вивчення курсу потребуватиме залучення персонального комп'ютера (принаймні лектором) і мультимедійного проектора. Крім того, бажано, щоби студенти також користувались персональними комп'ютерами. Для курсу не потрібно спеціалізованого програмного забезпечення (хоча воно може використовуватись за бажанням). Тим не менше, потрібне впевнене користування загальноживаними програмами й операційними системами (з метою подання електронних матеріалів – електронна пошта, платформи Microsoft Teams, Zoom, Telegram, Moodle тощо). Також для курсу бажане володіння мінімальними навиками роботи з базами та масивами даних й інформації.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням: 1)практичні/самостійні тощо: 30% семестрової оцінки за умови, що максимальна кількість балів – 30; 2)контрольні заміри (модулі): 10 % семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 10; 3) написання письмової роботи (есе) і її презентація (10 % семестрової оцінки; максимальна кількість балів – 10 4) іспит: 50 % семестрової оцінки. Максимальна кількість балів – 50. Підсумкова максимальна кількість балів – 100.
Питання до екзамену	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вибори та голосування як способи здійснення народовладдя. 2. Вибори та демократія. 3. Поняття виборів та їх місце в державі. 4. Типи виборів. 5. Функції виборів у демократичному суспільстві. 6. Функції виборів у недемократичному суспільстві. 7. Участь у виборах 8. Абсентеїзм як різновид електоральної поведінки. 9. Поняття виборчого права та його принципи. 10. Виборчі цензи. Невиборність та несумісність. 11. Історія боротьби за впровадження всезагального виборчого права. 12. Боротьба за жіночі виборчі права, за скасування кольорових та молодіжних виборчих цензів. 13. Поняття, суб'єкти і засади виборчого процесу. 14. Демократичні стандарти виборів. 15. Основні етапи виборчого процесу. 16. Принципи, форми і засоби передвиборної агітації. Обмеження щодо її ведення. 17. Способи перешкодження здійснення виборчого права.

18. Форми незаконного впливу на виборців.
19. Способи протидії незаконному впливу на виборців.
20. Відповідальність за порушення виборчих прав.
21. Виборча (електоральна) функція політичних партій...
22. Підбір партійних кандидатів для участі у виборах, їх підготовка.
23. Поняття виборчої системи та її функції.
24. Елементи виборчих систем.
25. Оцінювання виборчих систем.
26. Виборча система і групове представництво.
27. Рівень пропорційності виборчих систем, дискримінаційні виборчі системи.
28. Класифікація виборчих систем.
29. Сім'ї виборчих систем.
30. Виборчий округ. Джерімендерінг. Виборча геометрія.
31. Виборчий бюлетень.
32. Способи і методи голосування.
33. Виборчі (партійні) списки.
34. Виборчий бар'єр.
35. Виборча формула. Правила переведення голосів у мандати. Способи обрахунку голосів
36. Рівні розподілу голосів виборців.
37. Виборча квота та методи її обчислення.
38. Виборчий залишок та способи його переведення у мандати. Методи дільників...
39. Мажоритарна виборча система. Її переваги та недоліки...
40. Типологія мажоритарних виборчих систем.
41. Мажоритарно-преференційна виборча система.
42. Пропорційна виборча система. Її переваги та недоліки.
43. Типологія пропорційних виборчих систем.
44. Пропорційна виборча система панашаж.
45. Пропорційна виборча система єдиного перехідного голосу.
46. Напівпропорційні виборчі системи.
47. Змішана виборча система. Її переваги та недоліки...
48. Типологія змішаних виборчих систем.
49. Персоналізована пропорційна система.
50. Куріальна виборча система...
51. Роль та значення виборчих систем.
52. Політичні наслідки виборчих систем.
53. Ефективність виборчих систем.
54. Виборча інженерія. Розробка виборчих систем...
55. Фактори і критерії розробки виборчих систем.
56. Виборчі системи країн світу.
57. Правові основи проведення виборів в Україні.
58. Порядок складання та уточнення списків виборців в Україні.
59. Територіальна організація виборів в Україні. Виборчі комісії.
60. Загальні вимоги до підрахунку голосів. Послідовність підрахунку голосів.
61. Трансформація електоральної системи з виборів Президента України. Суб'єкти електорального процесу на президентських виборах. .
62. Трансформація електоральної системи з виборів народних депутатів України.

	<p>63. Види виборів народних депутатів України, строки і порядок їх призначення.</p> <p>64. Трансформація електоральної системи з виборів депутатів місцевих рад, міських, селищних, сільських голів.</p> <p>65. Види місцевих виборів в Україні, терміни і порядок їх призначення. Вибори до органів самоврядування ОТГ.</p> <p>66. Референдуми в системі представницької демократії.</p> <p>67. Особливості плебісцитів як форми прямої демократії.</p> <p>68. Референдумна історія сучасної України.</p> <p>69. Поняття виборчої кампанії, її суб'єкти, учасники, основні стадії.</p> <p>70. Особливості формування іміджу у виборчих кампаніях.</p> <p>71. Стратегія і тактика виборчої кампанії.</p> <p>72. Організація управління у виборчих кампаніях.</p> <p>73. Фінансування виборчої кампанії. Фандрайзинг.</p> <p>74. Основи агітації та пропаганди у виборчих кампаніях.</p> <p>75. Технології діагностичних і аналітичних досліджень у виборчих кампаніях.</p> <p>76. Організація і проведення соціологічних досліджень в ході підготовки і проведення виборчих кампаній.</p> <p>77. Пропорційна виборча система із відкритими списками і перспективи її застосування в Україні.</p> <p>78. Особливості організації та проведення президентських виборів в Україні у 2019 році.</p> <p>79. Особливості організації та проведення позачергових парламентських виборів в Україні у 2019 році.</p> <p>80. Особливості організації та проведення місцевих виборів в Україні у 2020 році.</p>
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу</p>

Додаток. Схема курсу «Псефологія (Вибори і виборчі системи)»

Тиж. / год	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)	Література / Ресурси в інтернеті
1-2 8 год.	Тема 1. Вибори та демократія. Сутність сучасних політичних виборів.	Лекція, презентація, дискусія – 4 год. Самостійна робота – 6 год.	Шведа Ю. Вибори та виборчі системи. Європейські стандарти для утвердження демократії в Україні.- Львів, 2010.- 462 с.
2 4 год.	Тема 1. Вибори та демократія. Сутність сучасних політичних виборів.	Семінар, групова робота, дискусія, тьюторство – 2 год. Самостійна робота – 6 год.	Шведа Ю. Вибори та виборчі системи. Європейські стандарти для утвердження демократії в Україні.- Львів, 2010.- 462 с.
3-4 8 год.	Тема 2. Виборче право та відповідальність за його порушення.	Лекція, презентація, дискусія – 4 год. Самостійна робота – 6 год.	Шведа Ю. Вибори та виборчі системи. Європейські стандарти для утвердження демократії в Україні.- Львів, 2010.- 462 с.
4 4 год.	Тема 2. Виборче право та відповідальність за його порушення.	Семінар, групова робота, дискусія, тьюторство – 2 год.	Шведа Ю. Вибори та виборчі системи. Європейські стандарти для утвердження демократії в Україні.- Львів, 2010.- 462 с.

		Самостійна робота – 6 год.	
5-6 8 год.	Тема 3. Принципи демократичних виборів.	Лекція, презентація, дискусія – 4 год. Самостійна робота – 6 год.	Шведа Ю. Вибори та виборчі системи. Європейські стандарти для утвердження демократії в Україні.- Львів, 2010.- 462 с.
6 4 год.	Тема 3. Принципи демократичних виборів.	Семінар, групова робота, дискусія, тьюторство – 2 год. Самостійна робота – 6 год.	Шведа Ю. Вибори та виборчі системи. Європейські стандарти для утвердження демократії в Україні.- Львів, 2010.- 462 с.
7-8 8 год.	Тема 4. Виборчий процес і його головні процедури	Лекція, презентація, дискусія – 4 год. Самостійна робота – 6 год.	Шведа Ю. Вибори та виборчі системи. Європейські стандарти для утвердження демократії в Україні.- Львів, 2010.- 462 с.
8 4 год.	Тема 4. Виборчий процес і його головні процедури	Семінар, групова робота, дискусія, тьюторство – 2 год.	Шведа Ю. Вибори та виборчі системи. Європейські стандарти для утвердження демократії в Україні.- Львів, 2010.- 462 с.

		Самостійна робота – 6 год.	
9-10 8 год.	Тема 5. Загальна характеристика, елементи та класифікація виборчих систем. Типи виборчих систем.	Лекція, презентація, дискусія – 4 год. Самостійна робота – 6 год.	Шведа Ю. Вибори та виборчі системи. Європейські стандарти для утвердження демократії в Україні.- Львів, 2010.- 462 с.
10 4 год.	Тема 5. Загальна характеристика, елементи та класифікація виборчих систем. Типи виборчих систем.	Семінар, групова робота, дискусія, тьюторство – 2 год. Самостійна робота – 6 год.	Шведа Ю. Вибори та виборчі системи. Європейські стандарти для утвердження демократії в Україні.- Львів, 2010.- 462 с.
11-12 8 год.	Тема 6. Географія виборчих систем.	Лекція, презентація, дискусія – 4 год. Самостійна робота – 6 год.	Шведа Ю. Вибори та виборчі системи. Європейські стандарти для утвердження демократії в Україні.- Львів, 2010.- 462 с.
12 4 год.	Тема 6. Географія виборчих систем.	Семінар, групова робота, дискусія, тьюторство – 2 год.	Шведа Ю. Вибори та виборчі системи. Європейські стандарти для утвердження демократії в Україні.- Львів, 2010.- 462 с.

		Самостійна робота – 6 год.	
13-14 8 год.	Тема 7. Значення та політичні наслідки виборчих систем.	Лекція, презентація, дискусія – 4 год. Самостійна робота – 6 год.	Шведа Ю. Вибори та виборчі системи. Європейські стандарти для утвердження демократії в Україні.- Львів, 2010.- 462 с.
14 4 год.	Тема 7. Значення та політичні наслідки виборчих систем.	Семінар, групова робота, дискусія, тьюторство – 2 год. Самостійна робота – 6 год.	Шведа Ю. Вибори та виборчі системи. Європейські стандарти для утвердження демократії в Україні.- Львів, 2010.- 462 с.
15 4 год.	Тема 8. Референдуми та плебісцити в системі представницької демократії.	Лекція, презентація, дискусія – 2 год. Самостійна робота – 6 год.	Шведа Ю. Вибори та виборчі системи. Європейські стандарти для утвердження демократії в Україні.- Львів, 2010.- 462 с.
16 4 год.	Тема 9. Виборча система України.	Лекція, презентація, дискусія – 2 год. Самостійна робота – 6 год.	Шведа Ю. Вибори та виборчі системи. Європейські стандарти для утвердження демократії в Україні.- Львів, 2010.- 462 с.

16 8 год.	Тема 8. Референдуми та плебісцити в системі представницької демократії. Тема 9. Виборча система України.	Семінар, групова робота, дискусія, тьюторство – 2 год. Самостійна робота – 6 год.	Шведа Ю. Вибори та виборчі системи. Європейські стандарти для утвердження демократії в Україні.- Львів, 2010.- 462 с.
--------------	---	---	---